

פניני הרמא

יר"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו. (ב. ב.), במדרש רבה: תורת אמת היתה בפיהו, שלא אסר את המתר ולא התיר את האסור. בשלום ובמישור הלך אתי, שלא הרהר אחר דרכי המקום, כדרך שלא הרהר אבינו אברהם. ורבים השיב מעון, שהשיב פושעים לתלמוד תורה, וכן הוא אומר מישרים אהבוך, מה כתיב בו בסוף כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו וגו' ע"כ, ביאור המדרש אופן קירוב רחוקים על פי התורה, כי יש להבין מה חידוש באהרן שלא התיר את האסור ולא אסר את המותר? אלא כאן בא לספר באיזה אופן אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, ולא כדרך הטועים שרוצים לרדוף שלום שוא, להתיר אסור ולאסור המותר, ע"כ נאמר בתחילה כי תורת אמת היתה בפיהו ולא שינה כקוצו של יוד מתורת אמת תחילה קיים בנפשו בשלום ובמישור הלך אתי וכו' ע"ש שהיה בשלמות עם הקב"ה, ודייקא משום זה רבים השיב מעון וזהו מישרים דוקא ע"י ההליכה האמיתית בדרך התורה גרם לכך שאחרים אהבוהו, וזהו שנאמר לבסוף שפתי כהן ישמרו דעת ואז יבקשו מפיהו.

וזהו שמבואר באבות דרבי נתן כשאהרן היה פוגע באדם רשע ואיש רע היה נותן לו שלום ולמחר ביקש לילך ולעבור עבירה אמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרן בושתי ממנו שנתן לי שלום נמצא אותו איש נמנע מעברה ע"כ אבודר"נ, הראיה שאהרן הכהן לא חנף לעבריין אדרבה שידע בנפשו זה האיש שאהרן הכהן אע"פ שנתן לו שלום יוכיחנו מעבירה שעבר. וכן מוכח שרק לאלה נתן שלום שבאמת ידע כי יבושו ממנו לעשות עבירה, והוא ע"י תורת אמת שהיתה בפיהו ודייקא זהו גם דרך קרוב רחוקים.

[והיה זה בימים מקדם כשיצאה איזה קריאה מרבן של ישראל החפץ חיים זצ"ל נתקבלו הדברים אצל כל ישראל ולא היו פורשים מן הציבור - זולת פורקי עול אשר קשר רשעים אינו מן המנין - ולא כבודורנו שנעדרה ההרגשה של חובת ציבור ולא שייך שירגישו שומרי תומ"צ שיש מציאות דברים ששייכים להתקשרות הכלל, אלא כל או"א בונה במה לעצמו גם בדברים שלכאורה אין חלוקי דעות כלל וגם זה מגודל הסתר הגלות בעוה"ר].

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "נדבת לבו"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש חלק ג' (העמוד לצאת לאור בס"ד) - נאמר בשב"ק ויקהל תשע"ו לפ"ק]

ונפלא שהרמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל משתמש בלשון הכתוב כאן בתרומת המשכן במש"כ שכל איש אשר "נשאו לבו ונדבה רוחו" לעבוד ולעמוד לפני ד' לשרתו ולעבדו ופורק מעול צווארו החשבונות שחשבו בני אדם הרי זה מתקדש קדש קדשים עיי"ש, ואכן במחשבות אלה היתה נתינת תרומת המשכן שנעשו התורמים ראויים להשראת שכינה בתוכם.

ואפשר שהוא הביאור מה שהביא רש"י (לה. כו.) על הנשיאים דכתיב חסר יוד, מפני שאמרו יתנו בני ישראל קודם ואנו נמלא חסר, ושוב לא היה להם מה ליתן עד שנפלו האבנים טובות מן העננים, ולכן כתיב חסר יוד לרמז על זה שלא נודרו מתחילה ליתן כראשונים. וקצת צ"ב, דלכאורה הלא דבר גדול וטוב היתה במחשבתם להשלים כל החסר? אבל הביאור הוא כי ודאי אם המשכן היה צריך להבנות רק מהתרומה החמרית כסף וזהב, ודאי להם היה יותר משאר העם ודבר גדול רצו בזה, אבל אילו היו מערכים כהוגן כי המשכן נבנה מנשאת לב ונדבת רוח, מהחכמה ותבונה ודעת של החכמי לב, לא היה עולה רעיון כזה על לבם, כי היו צריכים להתחשב כי נשיאות הלב ונדבת רוח של כלל ישראל - ומכל שכן העניים שבתוכם - יהיה די והותר לתרומה שממנו נבנה המשכן, דכלום כסף וזהב היה נצרך לבנין המשכן? הלא הקב"ה לו הכסף ולו הזהב, והיו יכולים לירד כל אלה מן השמים, אלא מה שנצרך תרומת בני לזה הוא ההתעוררות הלב ונדבת רוח שעיי"ז נבנה המשכן, והיא היתה הטענה אל הנשיאים, דאילו כן ודאי היו משתדלים להיות הראשונים שיתרמו למשכן [והוא רמז חוסר "יוד" דוקא, שהוא רמז ההשגה הפנימית, כמובן, וזה היה חסר].

ואפשר דהוא שתחילה אמר משה לבצלאל לעשות הארון, ורק כשהקשה בצלאל היכן אניח את הארון אם אין משכן, א"ל משה שכן צוה הקב"ה לעשות המשכן קודם (עי' רש"י לקמן לה. כב.). וכבר הקשו דאם כן מעיקר מאי קסבר לצוות

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' וגו'. (שמות לה. ה.), איתא באוה"ח שפסוק זה מראה באצבע כי לבד המורגש יש המושכל וכו' עיי"ש שהאריך בזה. והמכוון בזה דאמנם עצם התרומה היא נתינת הכסף והזהב, אבל עיקרה הוא ההתעוררות הפנימית ליתן תרומת ד' בנדיבת לבו, והוא כל נדיב לב יביאה, ר"ל שיביא את הנדיבות לב עם נתינת התרומה.

ובזה יובן שדבר זה האריך בפסוקים כמה פעמים, "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה'" (שם פסוק י), וכן "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי הקדש" (שם פסוק כא), וביותר אצל בצלאל והחכמים העושים את המשכן וכליו, כתיב (לעיל לא. ג.) "ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה", וכי כל כך חכמת אומנות נצרך לעשיית המשכן? ודאי לא לצורך מלאכה המורגשת נצרכו כל הרוחניות הלזו, אלא שישרה שכינה במשכן, לזה הוצרך להתעוררות הלב ונדבת רוח, אתרעותא דקדושה וחכמת לב והתשוקה שתשרה השכינה בהשגה עליונה.

ורק תרומה שניתנה בהתעוררות הלזו יכלה לפעול השראת השכינה במשכן, אשר נתן ד' חכמה בלבו של כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה הוא העיקר, ואפשר שהוא שדרשו (עי' שמות רבה לג, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד, כאשר האריך בנפש החיים (שער א פ"ד) שהעיקר הוא שתשרה שכינה בתוך לבם של העוסקים והנדבנים, ועיי"ז יהיה אתרעותא דלעילא השראת השכינה בביהמ"ק.

ולפי"ז באמת אין נפק"מ אם נותן זהב או כסף או נחשת, כל אחד לפי כחו נותן בזה נפשו לד' בעת התרומה, ואדרבה העני נאמר בו "נפשו הקריב" במנחת קרבן עני עוד יותר מהעשיר בבהמה שמנה כדאיתא במדרש (ויקרא רבה ג, ה מובא ברש"י שם ב. א.). והוא הציווי ליקח תרומה מאתכם ממש, כי את לבו ונפשו הוא מקריב.

בימי) ע"י אהבת הנס, דהיינו שבימי פורים הדר וקבלו התורה בהשגה נוספת של אהבת הנס, וע"י הרגשה זו נחשב כאילו עכשיו היתה קבלת התורה מחדש, והוא קיום התורה ביותר, כי הקיום תלוי ברוחניות הדבר, המשכן שהיתה ע"י משה ואהרן לא נחרב לעולם, ואילו הביהמ"ק שנבנה ע"י שלמה ובצוויו, אבל סו"ס העובדים לא היו בצלאלים אלא אנשי חירום, וכמ"ש בהפטורה שהתחילה ויעש חירום (מלכים - א.ו. מ.), ואילו בסוף נאמר ויעש שלמה (שם פסוק מח), אתמהה, חירום או שלמה עשאו? אלא כיון ששלמה היה המצוה והעומד עליהם נעשה ראוי להשראת השכינה ואו"ת, אע"ג שחירום עשה בפועל, אבל סו"ס נחרב. והבית השני נבנה עפ"י ציוויו של כורש, גם בבנינו לא היו שם גילוי שכינה של או"ת ובסוף נחרב, נמצא שקיום הדברים הוא ע"י הרוחניות שבו, וזה שאמרו קיימו מה שקבלו כבר ע"י אהבת הנס, והוא שאמרו בגמרא (שם) דמכאן מודעה רבה לאורייתא, דהיינו איך שצריך ללמוד ואיך שצריך לקיים.

וראויים הדברים שנתבונן בהם בימים הפורים הבאים לקראתינו, שתהיה עמלינו בתורה בכל לב ובכל נפש מתוך תשוקה ללמוד תורה לשמה - אדם כי ימות באהל תורתו מתקיימת, ויש להאריך בזה.

תחילה על הארון. ונראה שהוא כמשל מי שלוקח פועל לבנות בית, ודאי יאמר לו שזה התכנית לבנות בית, אבל מובן מאליו שצריך להתחיל בסידור אבן על גבי אבן, והוא מתוך הרצון לבנות בית, אבל לא יקח פועל ויאמר לו אני צריך שתשים אבן על אבן בלי לדעת לאיזה תכלית. וכן משה רבינו אמר לו לבצלאל שצריך ארון התורה שזהו התכלית של המשכן, ולכך צריך שתכוון ותתאוה אליו, אבל כמובן שההתחלה הם ע"י היריעות. ואולי דזהו שאמר לו משה בצל קל היית, דהיינו ע"י ציווי הארון והשגתו זכה להיות בצל קל, בתשוקת השלמות להתחיל כמובן ביריעות המשכן.

וכן ביהמ"ק העתידי בודאי יבנה בכח תפילותיהם של ישראל, ובכח אמונתם וצפייתם לבנין ביהמ"ק, כי ביהמ"ק ירד בנוי מלמעלה, והוא שנבנה בשמים ע"י עבודתם של כלל ישראל צפיותיהם ואמונתם ותפילתם, ולכן יורד מן השמים משוכלל מנשיאת לבם ונדיבת רוחם לבנין ביהמ"ק. ואפשר שהוא מה שאמרו בגמרא **ברכות** (דף לג.) מי שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו, כי ע"י הדעה וההשגה והאמונה של האדם נבנה כבר עכשיו ביהמ"ק שלמעלה שירד במהרה בימנו בקרוב.

ובגמרא שבת (דף פח.) דרשו קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקבלו כבר, ופירש"י (ד"ה

* * *

פניני רבינו - פרשת זכור:

אשר קרך בדרך. (דברים כה. יח.), ביאור קרירות זה י"ל עפ"י מש"כ באסתר (ג. ד - ה) "ויהי באמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי: וירא המן כי אין מרדכי כרע ומשתחוה לו וימלא המן חמה", והיינו שכחו של מרדכי היהודי הוא לעמוד בנסיון כל יום ויום, וכן איתא במדרש רבה (בראשית פז, ו) אצל יוסף הצדיק, שכחו היה לעמוד בנסיון מידי יום יום, וכן איתא בחז"ל (הובא ברש"י דברים כו, טז) בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, והיינו שהתחדשות נצרכת להמשך העבודה התמידי בכל יום, והפיכו הוא הקרירות, שהוא תוצאה מה'מלומדה', וכמו שהאריך המסילת ישרים (בהקדמה) שענין ה'מלומדה' הוא מהמפסידים הגדולים בעבודת ה', הרי שכחו של עמלק הוא הקרירות, והעצה נגדו הוא העמידה בנסיון מידי יום, ובהתחדשות.

(משיעור חומש שנת תש"ס לפ"ק - כתבי תלמידים)

* * *

פניני רבינו - בהלכה [פרשת זכור]:

עשרת בני המן וגו' הרגו וכבזה לא שלחו את ידם. (ט. י.). מה שבמגילה חזר ונזכר כמה פעמים "ובכזה לא שלחו את ידם", יש להבין זה דעיקר נקמת ישראל בהמן ובניו היה משום קיום מצות מחיית עמלק, וכדמשמע בגמרא מגילה (דף ז.) ששלחה אסתר קבעוני לדורות והשיבו החכמים מקרא דכתבי לך שלישים וכו' הוא הזכרת פ' עמלק בתורה ובנביאים עיי"ש, וכן הוא ביוצרות, ששנאת המן משנאתו של עמלק הי' שנא' שם לעורר שנאת אבותיו בא, וכיון שהיה כאן דין מחיית עמלק, הרי דרשו במכילתא (עה"פ תמחה את זכר עמלק, וכן הוא בפירש"י) שלא ישאר זכר ממנו ומממונו [ועי' מנחת חינוך (מצוה תרד)], ובזה יובן גם שתפילת על הנסים מסיימת "ותלו אותו ואת בניו על העץ", ולכאורה תמוה שלא להריגת השונאים דעת ישראל, אלא להינצל מהם להוושע, והיה מן הראוי לסיים בישועת ישראל, אבל כיון שבעמלק יש מצוה בפני עצמו של מחה תמחה על כן גם על זה בעצמו ישנה ההודאה שהיו יכולים לקיים מצות מחיית עמלק.

והוסיף בני הרה"ג ר' ישעיה יחיאל נ"י שאפשר שמשום כך עשו חשבון כמה נהרגו בשושן כי כל או"א מעמלקים שנהרג נתקיימה בו מצוה דאפשר היו אלו עמלקים מאנשי המן [ושוב נתספק אם יש מצוה על כל אחד ואחד שהרגו או רק כל האומה בכללה, ושוב מצאתי בחינוך (מצוה תכד) וז"ל ובא לידו אחד מזרע עמלק ויש בידו להורגו ולא הרגו הרי זה ביטל מ"ע עכ"ל. א.ה. עי' ישמח משה (פרשת תצא) שדן בחקירה זו, ועשה מחלו' בין החינוך שם להרמב"ם בספר המצוות (מצוה קעג) ובידו החזקה (פ"א מלכים ה"א), וע"ע שו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' שלו) מש"כ בזה].

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

פניני הרמה לפורים

פניני רבינו:

אחר הדברים האלה כשוך חמת המלך אחשורוש. (ג. א.). פירש"י "אחר הדברים האלה. שנבראת רפואה זו [של ויכתב בספר] להיות לתשועה לישראל" ע"כ, אמנם מדובר בזה מתשועתן של ישראל, אבל בבחינה פרטית היה נזכר שמרדכי הציל את המלך ועי"ז ניצל מתליה, וכן גוף הגזירה שגזר המן על כלל ישראל עיקר כוונתו היתה על מרדכי שלא כרע לפניו אלא ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו, וכל דבר הגאולה נשתלשל ע"י מרדכי ואסתר, ללמד בא שכל ענין גלות וגאולה והרפואה שנבראת לפני המכה הכל מסביב למרדכי היהודי המוסר נפשו על קדושת שמו ית'. וכמו שכל מה שנעשה בעולם הכל הוא בשביל ישראל, כמו כן כל הנעשה בכלל ישראל, הוא בשביל אותם היחידים שד' קוראם.

(מכת"י רבינו שליט"א)

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. (ד. א.). ברש"י "בעל החלום אמר לו שהסכימו העליונים לכך לפי שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר ושנהנו מסעודת אחשורוש" ע"כ, וכן הוא בגמרא מגילה (דף יב.): "שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע אם כן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו אמרו לו אמור אתה אמר להם מפני שהשתחוו לצלם" וכו' ע"כ, וצ"ב מהו שייכות של שני החטאים האלה שלא נענשו על חטא השתחוו' לצלם של זמן נבוכדנצר, עד שנהנו מן הסעודה, דמשמע זה וזה גרם, גם מה אמר להם רשב"י לתלמידו אמרו אתם וכו', ונראה דידע רשב"י ששיבו לו תלמידיו שהוא על שנהנו מסעודת אחשורוש כי זה היה החטא המפורסם אז, אבל בכל זאת שאלוהו כי הי' קשה להם שבשביל זה לבד יענשו כל כך, והשיב להם רשב"י דאמת כן הוא שלא מפני חטאו זה נענשו, והראי' מה שא"ל אם כן בשושן לבד יהרגו, וגילה להם שעיקר החטא היה שהשתחוו לצלם

בימי נבוכדנצר, אלא שהקב"ה האריך אף ונתן להם לתקן החטא ע"י שימנעו מלהנות מסעודתו של אחשורוש ויוכיחו בזה תשובתם להיות נבדלים מעובדי עבו"ז ויינם, אבל מדלא עמדו בזה ולא נתקן חטאם דמעיקרא, נענשו עליו עתה.

ומה שיש להתבונן בזה דאמנם החטא היה של ישראל בכל העולם, כמו שאמר להם רשב"י, ואילו התיקון היה ניתן לבני שושן לבד, ללמד בא כי איזה יחידים שעומדים בנסיון להבדל מע"ז בכחם לכפר ולתקן חטאם של כל ישראל בזה. והיא הערה נוראה להתבונן בזה בדורנו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

פניני רבינו - בהלכה:

ובהגיע תור אסתר וגו' לא ביקשה דבר וגו'. (אסתר ב. טו.). יש לפרש דאיתא בגמרא סנהדרין (דף עד:) שהיתה פטורה מביאת איסור משום קרקע עולם, ולכן גם קודם לא עשתה דבר לבקש שום דבר שלא לעשות שום פעולה אלא שב ואל תעשה.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

ובהגיע תור אסתר בת אביחיל דוד מרדכי וכו' לבא אל המלך. (אסתר ב. טו.). הא דעד כה לא נזכר יחוס אביה, רק כאן, יש לפרש ע"פ מה שכתב מרן (הגרי"ז מבריסק) זצ"ל (חי' מרן רי"ז הלוי עה"ת פרשת שמות) שכיון שבפרשה ההיא נאמר התמנותם של משה ואהרן על הצבור, הוצרך ליחסם, ועפי"מ שאמרו אין ממנים על הציבור אלא מיוחסים (יבמות דף מה:), וכן י"ל כאן כי בשעה שאסתר נלקחה לבית המלכות היתה תחילת התמנותה לעסוק בצרכי צבור, וגם אמרו העוסקים בצרכי צבור זכות אבותם מסייעתם (קידושין דף עו:), לכן כאן נזכר יחוסה.

(מכת"י רבינו שליט"א)

* * *

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "ונהפוך הוא" [שייך גם לפרשת ויקרא]

[מתוך ספר בית אב שיחות לפורים]

ואכן כן הוא בניסים הגלויים, גם ניסי מצרים ומתן תורה להבלתי מאמינים אינם מועילים כלום, וכדאיתא **ברמב"ן** (שמות יד. כא.) שפרעה תלה קריעת ים סוף ברוח סערה, ואנשי דור המבול אמרו בכל כך וכך שנים הרקיע מתמוטט (הובא ברש"י בראשית יא. א.), וכל אומות העולם שמעו מעמד הר סיני ולא הועיל להם, אם כן למה באו הנסים האלה? בשביל המאמינים, לחזקם לראות השגחתו ית"ש ומלא כל הארץ כבודו.

והוא שאמרו (שבת דף לא.) אמונה זה סדר זרעים, מי שאינו מאמין מה רואה בצמיחת התבואה זולת דרך הטבע, אבל המאמין אשר לבו פתוח להבין, רואה בכל זה ההשגחה הפרטית ואיך את הכל עשה יפה בעתו, אלקים עשה שיראו מלפניו.

ונתבונן בכל ענין המגילה, לפי הנראה לעין לכאורה מרדכי גרם לכל הצרה הזאת, אבל מרדכי עצמו ראה האמת שהוא להיפך, הצרה היא עונש על שנהנו מסעודת אחשורוש, ומה שהוא קידש את ד' בעמידתו נגד גזירת המן היה שורש ההצלה, וכן איתא עוד **במדרש** (אסתר רבה ו, ו) שבמה שנלקחה אסתר לבית המלך ראה מרדכי רמז להצלת ישראל, וכשאסתר מיאנה לבא אל המלך באמרה אשר יבא לפני המלך אחת דתו, בודאי לא על נפשה חסתה אלא כמו שביאר **המהר"ל באור חדש** (אסתר ד. יג.) שרצתה להמתין עוד לטכס עצות כי אחרת היא תאבד ומאין תבא הישועה, אבל מרדכי עמד בשלו שדייקא שעה זו כשרה לכך כיון שכלל ישראל היה קרוב לתשובה והאמינו בדברי מרדכי, לכן אמר אם לעת כזאת הגעת למלכות.

וענין קומץ העומר שהמן אמר קומץ שלכם הכריע עשרת אלפים כבר כסף שלי (מגילה דף טז.), פי' מהר"ל (שם ו. יא.) מה ענין עומר לכאן? ופי' עפ"י המדרש דבעומר כמה טרחות אדם טורח להביא בשר מן השוק למלחו ולבשלו, ואילו בזריעה אדם ישן על מטתו והקב"ה שולח גשמים

ויקרא ד' אל משה וגו' מאהל מועד לאמר. (ויקרא א. א.) ברש"י דמשה לבד שמע וכי תימא שהיה הקול נמוך ת"ל קול ד' בכח וכו' אלא כשבא לפתח אוה"מ נפסק, הביאור כי לא מפני חסרון כחו של קול לא נשמע בחוץ אלא שלא נשמע רק למי שבאוה"מ ולא למי שבחוצה לו, מפני חסרון כח והכנתו של המקבל, כדי לשמוע קול ד' צריך בית קיבול וכלי שמיעה ראויים ואין אלו אלא למי שהוא בפנים מחיצות הקודש, הוא שומע קול ברור והעומד בחוץ אינו שומע כלום.

וראיתי בשם הגאון הצדיק רש"ז זצ"ל שאמר מה דאיתא **במסילת ישרים** (פרק כג) שירמיהו הנביא צווח שובו, למה אין אנו שומעים צווחה זו, הוא מפני שאין אנו מסוגלים לשומעה כי השמן לב העם הזה. וכן מצינו שחז"ל הקדושים נתפעלו מדברים שנאמרו במקרא עד כדי בכיה, וכדאמרי "רבי יוחנן כד מטי להאי קרא בכי" (חגיגה דף ה.), ורבים כדומה, ואנו מטינן להני קראי ולא מרגישים כלום.

במשנה אבות (פ"ו מ"ב) נאמר כל יום קול יוצאת מהר סיני ומכרות אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, והקשו מה תועלת בבת קול זה שאין אדם שומעה? וכבר כתבתי בבית אב עה"ת שאינו כן, שבאמת אותם השרידים המצטערים ונאנחים על עלבונה של תורה זהו בכחו של אותו בת קול שהם שומעים אותו, ולעומתם אלה שאין צערא דשכינתא נוגע להם בעוה"ר לבם סתום ועל כן אינם שומעים אותו.

לא נבראו רעמים אלא ליישר עקמומיות שבלב כדאיתא **בגמרא ברכות** (דף נט.), ובאמת כן צריך להיות לב האדם פתוח לקול הרעם להתיישר, וכמה רחוקים אנו מכל זה, אבל ודאי אלה הקרובים לאמונת אומן באמת ולבם רגיש ופתוח לקול ד' בכח מועיל להם הרעם, כאשר אמרו ז"ל, ועבורם נבראו.

מתמלא אימה ויראה והתבוננות לנבואה [וראיתי כעת בתולדות מהרי"ל דיסקין זצ"ל שלפני הגיעו לשנת י"ח אמר לו אביו, בני בעוד כמה ימים אומר לך דבר חשוב מאד, וכן אמר למחרת בעוד יומיים, ובעוד יום, ובהגיע יום היותו י"ח אמר לו: "בני זכית לכתר תורה מעתה תחזק ביראה ותבחר לך דרכך המיוחדת!", ואמר שמיום זה והלאה קבע לעצמו דרכו הנפלא! למדנו מה שרצה אביו הגאון (רבי בנימין) זצ"ל בזה שהקדים לו קריאה של חיבה כמה ימים שבנו יכין עצמו לעומק משמעות דרכיו שרצה לומר לו], משא"כ נביאי אוה"ע אם ידעו מקודם שהקב"ה ידבר עמם יתגדלו רק בגאווה פסולה ומוטב בלתי זה לפי ההכרח במקרה פתאומי.

וזה פירוש המדרש כי ת"ח אמיתי מטהר לבו לקבל דעת תורה וזו עושה בו רושם לכוון האמת, והוא שלא נכנס משה עד שנקרא היינו עד שהתבונן כראוי, וכדאיתא בגמרא יומא (דף ד:): ובפירש"י (ד"ה לאיים) שיבדל מבני אדם, ר"ל שיבדיל עצמו מההבנות המוטעות של בני אדם כדי שיבין דעת תורה לאשורה, אבל מי שאין בו דעת ורואה מהרהורי לבו בתורה, נבלה טובה הימנו, שלא יתגלה לו דיבורו ית', כלל כי יוציאנו לבטלה ויטעה בו ומגלה בו פנים שלא כהלכה והיפך המכוון.

ונאמר "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת" [ראיתי הפירוש בפירוש התהלים להאדמו"ר מוהרי"ץ זצ"ל, וכ"כ האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בשם זקינו הישמח משה, כי בער עכ"פ יודע שלא ידע אבל כסיל חכם בעיניו וגם את זאת - שאינו יודע - לא ידוע לו...], בפרוץ רשעים כמו עשב, שהאמת הוא להשמדם עדי עד ואתה מרום לעולם ד' כי הנה אויביך ד' הנה אויביך יאבדו וכו', פי' אולי תדמה שני מצבים הם, תחילה אויבי ד' הם המנצחים ורק אח"כ הקב"ה כביכול מתגבר עליהם, הנה אויביך יאבדו, לא כן הוא אלא אתה מרום לעולם ד', גם בזמן הצלחת אויבי ד' הקב"ה מרום עליהם מתחילה ועד סוף ופריחת הרשעים הוא לתכלית מסוים - להשמדם עדי עד, כן הוא ההשתלשלות האמיתית ומי שחננו הבורא ית"ש דעת רואה זאת כי נהפוך הוא מהבנת העולם קצרי ראות, ומגילת פורים ויציא מצרים יוכיח, והם שני חדשי הגאולה זה אחר זה נס נסתר ונס נגלה.

ורוח ומן הגרעין הנפסד מוציא תבואה החדשה - כאמור אמונה זה סדר זרעים - מצוה זו עומדת לישראל, היינו שהאמינו בהשגחת ד' הפרטית ולא הלכו אחרי חשבונות אנושיים של מקרה ועשו תשובה, הוא שאמר המן, ר"ל כי המן שגדל בביתו של מרדכי ידע במה כחם של ישראל ולבו נהפך בקרבו, ומזליה חזי כי סוף הצלחתו להשמידו עדי עד ויד ישראל על העליונה ע"י אמונתם היוצאת ממצות העומר, וע"כ הקב"ה הקדים רפואה למכה והמן עצמו גרם שתהרג ושתי ותכנס אסתר לבית המלך, והעמיד הוא העץ שיתלוהו עליו ממש ונהפוך הוא, היינו המבט מצד האמונה והראיה מצד העולם הפוכים המה, מי שהוא מבחוץ של גבול הקדושה אינו רואה את האמת רק מי שהוא בפנים שומע קול ד' בכח קול ד' בהדר וכי לד' הישועה.

ונהפוך הוא, דעת תורה מדעת בעל הבית, כמו שכתב הסמ"ע (ס"ג סקי"ג), ומי שאינו בפנים ממחיצת הקדושה לא יועיל לו אפילו אורים ותומים יגידו לו כי הבנתו הפוכה, ק"ו מעלי הכהן ששאל באו"ת (שמואל - א פרק א), ופי' הגר"א (פירוש קול דודי) שהאירו אותיות וקרא 'שכרה' במקום 'כשרה' [מפני שבניו נמשכו אחרי תענוגי העולם והוא לא מחה בהם, ומי שאינו מוחה במקום שיכול למחות כבר נעשית עינו מוטעה, והוא נורא ואיום!], וכן כתבו המפרשים שיצא הגורל להמן בחדש אדר לרמוז לו שבו נולד משה והוא זמן הצלחה לכלל ישראל, והוא ראה רק שמת בו משה, וגם זה לא ידע כי גדולים צדיקים במיתתן לכפר על ישראל.

ויש לבאר המדרש (ויקרא רבה א. טו.): ויקרא אל משה, מכאן שתלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו [וגי' אחרת בהמה טובה הימנו] מנין ממשה אדון הנביאים שדיבר עם הקב"ה פנים אל פנים והוציא ישראל ממצרים ולא נכנס עד שנקרא ע"כ לשון המדרש, והוא פלא. והמפרשים כתבו שממדת דרך ארץ מדובר כאן, אבל אין זה במשמעות, והנראה יותר לפרש על פי מאמרם ז"ל (הובא ברש"י ריש פרשת ויקרא) לנביאי האמת הקב"ה נתגלה בלשון חיבה ויקרא, אבל לנביאי אוה"ע בלשון מקרה, ויקר אל בלעם, ונאמר הביאור כי נביא אמת אם הקב"ה קורא אותו לפני ההתגלות ונותן לו זמן להתבונן הוא